

KAI KURIE INDIVIDUALAUS SKAITYMO PRADINĖSE KLASĖSE KLAUSIMAI

Laura Ickevičienė, Nijolė Bražienė

Jurbarko Naujamiesčio vidurinė mokykla, Šiaulių universitetas

Įvadas

Vaikui augant ir bręstant, vystosi jo psichinės savybės, jos sudėtingėja, bet dorovinės savybės pačios savaime netobulėja. Kaip teigia B. Bitinas (2000, p. 91), individualybės parametras reikalauja sudaryti tokias ugdymo sąlygas, kad visuomenėje būtų labai skirtingų narių – asmenybių. Viena iš svarbių asmenybės ugdymo priemonių yra grožinės literatūros skaitymas. Žinoma, literatūra ne visagalė, jos vaidmens nereikia pervertinti, tačiau gera knyga išspinduliuoja taip būtiną šiandien dvasingumą, sąlygojantį gyvenimo sudėtingumo, teisybės, gėrio ir blogio sampratą. K. Urbos (2001, p. 5) žodžiais tariant, knyga padeda skaitančiajam pažinti save ir suprasti kitą žmogų, knyga verčia mąstyti, ugdo grožio jausmą, turtina intelektą.

Pastaruoju metu vaikui nebėra poreikio skaityti, laisvalaikį galima maloniai leisti ir be knygos. Knygos įtaką vaiko asmenybės raidai nagrinėjusių O. Aleksejevos ir T. Vinogradovos (2000) manymu, šiuolaikinė socialinė ir kultūrinė situacija yra išskirtinė: iš naujo pervertinama daugelis dvasinių prioritetų ir tradicinių moralinių vertybių; pagrindine švietimo ir mokymo tendencija tampa orientacija tenkinti informacinės verslo srities poreikius virtualioje pasaulio kultūroje. Tuo tarpu, kaip teigia pedagogai ir psichologai, pirmaisiais mokyklinio gyvenimo metais atsiradęs nenoras skaityti vėliau gali lemti ne tik nepakankamą pasirengimą gyvenimui, bet ir sutrikusią dvasingumo raišką.

Tai, kas pasakyta apie skaitymo įtaką ateities asmenybei vystytis ir dabartinių pažiūrų į poreikį skaityti tendencijas, – vienas šio straipsnio aktualumą nusakančių veiksnių. Tai *visuomenės poreikis* ugdyti dvasingą asmenybę. Kitas veiksnys – *savalaikiškumas*, t. y. apibrėžiamos problemos mokslinis sprendimas yra būtinas kaip tik šiuo metu, kai visuomenėje diskutuojami spausdintos knygos išlikimo ir aktyvaus skaitytojo ugdymo klausimai.

Problema. Pradinių klasių lietuvių kalbos programos nepateikia jokių individualaus skaitymo organizavimo nuorodų ir reikalavimų, nenumato atskirų pamokų savarankiškai perskaitytiems kūriniais aptarti.

Tyrimo tikslas – išsiaiškinti individualaus skaitymo, kaip neprivalamo programinio elemento, pradinėse klasėse situaciją.

Uždaviniai:

1. Teoriniu aspektu apžvelgti pradinių klasių mokinių nenoro skaityti esmines priežastis.
2. Išanalizuoti pradinių klasių mokinių požiūrį į individualų skaitymą, išsiaiškinti populiariausius skaitomų knygų žanrus.
3. Ištirti pradinių klasių mokytojų nuostatas į individualaus skaitymo organizavimą.

Metodai: mokslinės literatūros analizė, dokumentų analizė, anketinė apklausa.

Tyrimo imtis. N rajono 506 pradinių klasių mokiniai (132 pirmokai, 126 antrokai, 130 trečiųjų, 118 ketvirtųjų) ir 24 jų mokytojos.

Teoriniai vaikų nenoro skaityti aspektai

Vaikų skaitymo / neskaitymo problema vis dažniau keliami visame pasaulyje. Apie tai rašoma pedagoginėje spaudoje ir bibliotekoms skirtuose profesiniuose leidiniuose. Susirūpinusios valstybių vyriausybės finansuoja tyrimus, siekdamos išsiaiškinti poreikį skaityti knygą. V. Mozūraitė (2002, p. 40) nurodo keletą priežasčių, kodėl knyga mokiniui nebėra laisvalaikio leidimo priemonė. Svarbiausios jų – pakitusios vertybės, greitėjantis gyvenimo tempas, perkrautos mokymo programos.

Psichologiškai greitėjantį gyvenimo tempą ir jo pasekmes apibendrina E. Rimkutė (2008, p. 221): „Visuose televizijos techniką naudojančiuose vaizdiniuose <...> veiksmas vyksta daug greičiau negu realiame gyvenime. Tai leidžia padaryti įvairūs iškirpimai, redagavimai, vaizdo mastelio keitimas ir kt. <...> Būtent šie *formos* ypatumai sukelia tai, ką Pavlov vadino „orientavimosi refleksu“. Tai fiziologinis organizmo atsakas į staigų judesį ar kitokį aplinkos pokytį“. E. Rimkutės tvirtinimu, tipiška TV produkcija sukuria vieną atsaką per sekundę, todėl televizoriaus žiūrėjimas tampa ištisa atsakų / reakcijų virtine. Žmonės pripranta prie tų atsakų, todėl „lėčiau kintančios informacijos apdorojimas jiems darosi nuobodus. Todėl sunkiau pasidaro skaityti, dalyvauti sudėtingame pokalbyje“.

Kita V. Mozūraitės (2002) nurodyta nenoro skaityti priežastis – perkrautos mokymo programos, kurios iš pradinių klasių atima vis daugiau laiko, bei intensyvus informacinių technologijų taikymas pamokose. Pasak psichiatro N. Doidge (2007), elektroninės priemonės išplečia į žinių amžių besiskverbiančio

žmogaus nervų sistemos veikimo ribas, kartu pakeisdamos pačią nervų sistemą. Susidaro labai netikėtas paradoksas – elektroninės komunikavimo priemonės ardo prigimtinių jautimų balansą ir su tuo susijusius labai įvairius žmogaus raidos variantus. Pasak N. Doidge, JAV pradinukų mokytojai pastebi, kad ugdytiniai nebesugeba sutelkti dėmesio. Vadinas, informacinių technologijų integravimas į mokymo procesą negatyviai veikia, be kitų dalykų, ir skaitymo įgūdžių formavimąsi ir teksto pateikiamų prasmų suvokimą, nes sukelia pokyčius smegenyse.

Be objektyvių nenoro skaityti priežasčių, egzistuoja subjektyvios, kurios dažniausiai siejamos su vaiko šeima. Pirmoji iš jų – *neskaitančios* (šeimoje tėvai neskaityti; knyga nėra prioritetas laisvalaikui leisti; šeimoje yra daugiau nei vienas vaikas ir pan.) *šeimoms įtaka*. „Buvo pastebėta, kad jei šeimoje yra daugiau nei vienas vaikas, visi skaito mažiau, ypač jaunesnieji, nes skaitymas yra vienatvės darbas“ (Mozūraitė, 2002, p. 41). Skaitymo / neskaitymo priežastimi gali būti ir prigimtinis psichologinis tipas. Antrąją neskaitymo priežastį tyrėjai irgi sieja su šeima (ne itin mėgsta skaityti tie vaikai, kuriems ankstyvajame amžiuje knygos nebuvo garsiai skaitomos namuose) ir su *skaitymo mokymo metodika*. V. Mozūraitės teigimu, Norvegijoje ir Danijoje atlikti tyrimai leido daryti šias išvadas: 1) jei vaikai išmoko skaityti analitiniu būdu, jie palyginti greitai praranda interesą skaityti; 2) jei išmoko skaityti piktografiniu būdu (nuo mažens sėdėjo šalia garsiai skaitančio suaugusiojo, akimis sekė skaitomą tekstą), jie greitai ėmė suvokti žodžius kaip tam tikrų ženklų rinkinius, t. y. piktogramas, ir „vienatvės darbas“ jiems yra patrauklus. Panašią mintį kelia ir B. E. Cullinan (1992). Vardydama skaitymo garsiai privalumus, autorė pabrėžia, kad ikimokyklinukas ne tik turi matyti skaitomą kny-

1 lentelė. I–IV klasės mokinių požiūris į individualų skaitymą

Ar patinka skaityti?	I klasė		II klasė		III klasė		IV klasė	
	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%
Taip	98	74,2	104	82,5	82	63,1	61	51,7
Ne	12	9,1	3	2,4	4	3,1	7	5,9
Kartais	22	16,7	19	15,1	44	33,8	50	42,4
Iš viso mokinių	132		126		130		118	

Pirmokai individualų skaitymą sieja su noru įgyti žinių, daugeliui jų įdomus ir malonus pats skaitymo procesas. Savo nenorą skaityti septyni pirmokai siejo su menkais skaitymo įgūdžiais, penkiems – tai neįdomu. Taigi, dominuoja ta pirmokų dalis, kurių motyvacija tradicinė – „išmokti skaityti ir rašyti“. Iki mokyklos pažinę tik raides ar gebėję perskaityti trumpus žodelius, dabar jie mėgaujasi pasiekimu – gali skaityti.

Antroje klasėje mokiniai jau aktyvesni skaitytojais. L. Šepkus (1982, p. 69) akcentuoja, kad šio

gos puslapį, būtina, kad suaugusysis pirštu vedžiotų skaitomus žodžius. Taip vaikas rengiamas tyliajam skaitymui – pradeda suvokti garsų, žodžių ir puslapyje matomų „hieroglifų“ tarpusavio sąsajas (p. 27).

Trečioji nenoro skaityti priežastis pedagoginėje literatūroje įvardijama „antriniu neraštingumu“, būtent, gerus skaitymo įgūdžius turintis vaikas neskaityti, todėl ilgainiui tuos įgūdžius iš dalies praranda. Kaip rašo V. Mozūraitė (2002), Vakarų pasaulio šalyse jau kalbama apie televizinės kartos atsiradimą, nes vaikai greitai perima tėvų įprotį beprasmiškai spoksoti į TV ekraną. Pasak straipsnio autorės, tokie vaikai net neatsimena, ką mato; greitai prieš akis mirguliuojantys vaizdai leidžia išjungti savąjį mąstymo, vaizduotės mechanizmą. Ir kuo anksčiau tai prasideda, tuo didesnė tikimybė išauginti žmogų, nemėgstantį skaityti.

Taigi, didieji technikos pasiekimai neabejotinai veikia knygą ir skaitymą, tačiau su milžiniška vizualiosios kultūros sistema nederėtų kovoti uždarant vaiką su knyga. A. Kruševičiūtė (2007) skaitymo / neskaitymo problemą apibendrina kiek ironizuodama: „Tik begalinis skeptikas gali tvirtinti, kad vaikai nebeskaityti, tik naivus optimistas gali teigti, kad vaikai skaito. Iš patirties žinoma, kad neskaitytųjų visais laikais buvo daugiau negu skaitančiųjų“.

I–IV klasių mokinių individualaus skaitymo tyrimas

Tyrimo dalyvavusiems I–IV klasių mokiniams buvo pateikta anketa, kuria siekta išsiaiškinti mokslėivių požiūrį į knygą, jų skaitymo motyvus, išsiaiškinti, ką mėgsta skaityti. Su pirmokais pagal anketos klausimus individualiai kalbėjosi ir atsakymus anketoje žymėjo klasių mokytojos (1 lentelė).

amžiaus mokinių vaizduotė, emocijos jį traukia į fantazijos šalį, konkretus mąstymas, smalsumas – į gamtą, daiktus, aplinką. Šiame amžiuje gyvai domimasi pasakomis – liaudies ir ypač literatūrinėmis. Drauge pradinuką traukia ir realistinis apsakymas, apysaka iš bendraamžių, mokyklos buitės, ypač jei ji giedra, linksma. Nemaža vietos antroko skaitiniuose užima moksliniai grožiniai kūrinių apie gyvūniją. Ima ryškėti dėmesys veiksmo linijai, siužetui. Tai nuotykių „ligos“ pradžia, pasireiškianti potraukiu knygoms apie karą, keliautojų, medžiotojų, pačių vaikų žygius

ir nuotykius. Šis amžius dėkingas ir ryškiam emoci-niam suvokimui, todėl kompetentingai reguliuojant skaitymo procesą, nesunku sužadinti dėmesį esteti-nei knygos kokybei, ugdyti gerą skonį. Antroje kla-sėje 43,1% informantų teikia pirmenybę televizijai ir kompiuteriui, 35,4% – knygų skaitymui. Trečioje ir ketvirtoje klasėje domėjimasis televizijos laidomis ir kompiuteriu pamažu blėsta (25,8% ir 20,2%), bet didėja teikiančiųjų pirmenybę bendravimui su drau-gais (24,9% ir 32,6%), kitiems pomėgiams: dailei, muzikai, sportui (8,1% ir 20,5%). Antrojų–ketvirto-ųjų pomėgio skaityti silpnėjimą argumentuoja kelios priežastys: pirma, skaitymas, kaip procesas, jau nebė-ra siekiamybė, kurios rezultatais galima didžiutis; tai, kas buvo nauja, tapo įprastu kasdienišku dalyku. Antra, mokiniai dėmesį nukreipia į mokymąsi su-prasti kalbinių ir nekalbinių tekstų turinį, t. y. plėtėja kalbinės veiklos ribos, iš dalies stengiamasi priside-rinti prie besikeičiančios skaitymo, rašymo, kalbėji-mo sampratos. Trečia, pirmenybė bendravimui su vaikais byloja apie jų pritaipimą naujoje socialinėje aplinkoje, įsitvirtinimą tarp bendraamžių, pripažini-mo ir saugumo poreikių patenkinimą. Be to, ima ryš-kėti pažintiniai interesai.

Bandydami apibendrintai įvardyti, kokios kny-

gos yra svarbiausios ankstyvajame intelektualinio ir dvasinio gyvenimo tarpsnyje, t. y. ikimokykliniame amžiuje, daugelis literatūros specialistų, pedagogų ir psichologų išskiria: 1) pasakas, ypač liaudies ar liaudiškos kilmės literatūrinės pasakas; 2) poeziją, eilėraščius; 3) paveikslėlių knygas (Biarne Reuters, 1996). Liaudies pasakose išsikristalizavusios ne tik etinės vertybės, bet ir svarbiausieji tipažai, siužetų schemas, kurių atpažinimas būtinas vėliau suvokiant sudėtingesnes kūrinių struktūras. Taip pat gerai žino-ma, kad ikimokyklinio amžiaus vaikams iš principo artima eiliuota kūryba – artima dėl savo skambesio, rimų, ritmo, personifikacijų, elementarių metaforų. B. E. Cullinan (1992, p. 11) nurodo, kad dėl rimuo-tų žodžių eilėraščius lengva ir malonu skaityti, eilės žadina vaikų judesių ritmingumą; rimas, ritmas iš-ryškina žodžių reikšmes. Paveikslėlių knyga – ir dai-lės, ir literatūros kūrinys – moko sieti vaizdą ir žodį, padeda ugdyti vaizduotę, sieti nupieštą ir aprašytą daiktą su realybėje egzistuojančiu. Kaip matyti iš 2 lentelės, pradinukai nelabai nutolę nuo ikimokykli-nukų: ir vienus, ir kitus domina pasakos, eilėraščiai, rimuoti prozos tekstai. Tačiau paveikslėlių knygas pakeičia enciklopedijos, tarp kurių esama nemažai panašumų.

2 lentelė. II–IV klasės mokinių mėgstamiausio žanro knygos

Literatūros žanras	II klasė		III klasė		IV klasė	
	skaičius	%	skaičius	%	skaičius	%
Pasakos	96	57,1	104	47,7	96	43,3
Eilėraščiai	28	16,7	28	12,8	34	15,3
Apsakymai	0	0	20	9,2	10	4,5
Vaikų enciklopedijos	36	21,4	34	15,6	24	10,8
Kita	8	4,8	32	14,7	58	26,1

Tyrime dalyvavusių pradinukų mokyklų bibliotekose, norėdami išsiaiškinti, ką skaito vaikai, radome tik 254 formulius. Vadinasi, tik pusė tiria-mųjų lankosi bibliotekoje, ieško naujų knygų skaity-ti. Iš pokalbių su mokiniais paaiškėjo, kad jie labai norėtų, jog kas nors jiems patartų, kokią knygą skai-tyti, pageidautų, kad klasėje būtų knygų kampelis ar bibliotekėlė, kur jie galėtų nuolat skaityti, vartyti knygas, keistis jomis su draugais.

Bibliotekų formuliaruose įrašytas knygas ban-dėme grupuoti pagal žanrus. Paaiškėjo, kad *pradiniu-kai labiausiai skaito literatūrinės pasakas* (144 kny-gos). Tarp dažniausiai minimų J. M. Barrie „Piteris Penas“, A. Lindgren „Mažylis ir Karlsonas, kuris gyvena ant stogo“ bei „Pepė Ilgakojinė“, Dž. Svifto „Guliverio kelionės“, L. Kerolio „Alisa Stebuklų ša-lyje“ ir „Vaidrodžių karalystėje“, N. Nosovo „Neži-niuko ir jo draugų nuotykių“ ir kt.

Nuotykių ir vaikų detektyvai (94 knygos) taip pat turi didelį pasisekimą. Tai knygos, kurių pagrin-

diniai herojai drąsūs, linksmi, išradingi vaikai. Jose daug veiksmo, dinamikos, nėra ilgų aprašymų. Ne-galima nepaminėti A. Lindgren „Didžiojo seklio Ka-lio Bliumkvisto“, „Emilio iš Lioneborgos“, E. Kost-nerio „Dvynukių“, V. Rašicko „Zuikos padūkėlio“, R. Dahlo „Denio pasaulio čempiono“.

Mėgstamas ir liaudies pasakų žanras (66 kny-gos). Labiausiai skaitomos: „Gražiausios lietuvių pasakos“, „Gražiausios latvių pasakos“, „Linksmo-sios lietuvių pasakos“, „Pasakos apie princus ir prin-ceses“, „Pasakos apie fejas ir nykštukus“. Gerokai mažiau skaitomos anksčiau leistos serijos „Pasaulio pasakos“ knygos.

Poezija (51 knyga) ir *pjesės* (7 knygos) skai-tomos dažniausiai tuomet, kai užduoda mokytojai arba artejančių švenčių (Kalėdų, Velykų ir pan.) *progomis*.

Labai populiari knygų serija „Iliustruota di-džioji klasika“. Vaikai noriai skaito knygas, išspaus-dintas stambiu šriftu, todėl jos storokos, be to, jų teks-

tas sutrumpintas, adaptuotas. Dėl šios populiarios serijos knygų skaitymo kyla įvairiausių diskusijų. Vienų manymu (Urba, 2000), skaitydamas adaptuotas, o kartu subanalintas knygas, kurios yra praradusios autoriaus stilių, vaikai nepajunta kūrinio meninės vertės. Tuo tarpu kiti, remdamiesi įvairių tyrimų duomenimis (Mozūraitė, 2002), pateikia naują požiūrį į adaptuotą literatūrą, argumentuodami, kad tokios literatūros pagrindinė užduotis – ne tik taupyti laiką, bet ir patraukti prie knygų ilgų aprašinėjimų nemėgstančius vaikus. Tad ši pedagogų ir literatūrologų smerkiama serija „Iliustruota didžioji klasika“ prie knygų sugrąžino nemažai tų, kurie išvis neskaitė.

Iš pažintinės literatūros gamtos mokslais (neįeina literatūra apie naminius gyvūnus, sodą) buvo ir yra labiausiai domimasi. Įrašyti 44 knygų pavadinimai. Daugiausia skaitomos pastaraisiais metais išleistos knygos, nes skaitytojus vilioja gera poligrafija, tikroviškos iliustracijos, kokybiškos nuotraukos. Taip pat vaikai domisi literatūra apie naminius gyvūnus, nes daugelis vaikų turi savo augintinį gyvūnelį ir ieško patarimų, kaip jį prižiūrėti.

Reikėtų pasakyti, kad iš bibliotekos ne visus leidinius vaikai gali išsinešti į namus. Enciklopedijos, žodynai, įvairūs žinynai nėra išduodami, todėl juos vaikai dažnai ilgai varto ir aptarinėja skaitykloje. Ypač populiarios „Iliustruota vaikų enciklopedija“, „Moksleivių enciklopedija“ ir kt.

Kartais vaikai knygas pasirenka ne pagal savo amžių. Formuliuose radome knygų pavadinimų įrašų iš serijos: „X failai“, „Pasaulinės fantastikos aukso fondas“ ir pan.

Nusipirkti naują knygą dabar ne kiekvienas išgali. Iš pokalbių su vaikais susidarė įspūdis, kad jų namų bibliotekėlės negausios. Jas sudaro tėvų išsaugoti leidiniai ir dalelė knygų, įsigytų pastaraisiais metais arba dovanotų vaikui gimtadienio, kitų švenčių progomis. Paklausus vaikų, kokių knygų norėtų turėti namuose, jie įvardijo enciklopedijas, pažintines knygas apie ginklus, piratus, šnipus (berniukai), darbelių, karpinių knygas (mergaitės). Deja, išskyrus J. K. Rowling knygų seriją apie Hari Poterį, grožinių leidinių skaitytojais neminėjo.

Pradinių klasių mokytojų požiūris į individualų skaitymą

Didaktikos specialistai pabrėžia vieną iš pradinių klasių mokytojo funkcijų – sužadinti mokinio norą skaityti. Tad, jų nuomone, derėtų vesti individualaus skaitymo pamokas ar popietes, būtinai aptarti perskaitytas knygas, organizuoti jų parodėles. Per tokius aptarimus mokiniai galėtų raiškiai skaityti, pasakoti, inscenizuoti, piešti iliustracijas ar jas pristatyti. J. Bukantienė (2000) ypač pabrėžia interpretavimo

svarbą. Mokiniai gali sukurti teksto priešistorę, pražėsti kūrinio veikėjų nuotykius, kurti žodinius vaizdus. Mokinių pasiekimai turėtų būti demonstruojami draugams, tėvams, todėl raštu atliktus darbus siūloma panaudoti klasės knygoje, laikraštyje, kaip laišką tėvams ir kt. Visgi, nors visos tyrime dalyvavusios pradinių klasių mokytojos tvirtina, kad individualus skaitymas pradinių klasių mokiniams būtinas, nes padeda tobulinti skaitymo įgūdžius, plečia akiratį, turtina žodyną, lavina vaizduotę ir kt., mūsų atlikto tyrimo duomenimis, individualų skaitymą savo klasėje *sistemiškai* organizuoja 20, *kartais* – keturios informantės. Individualaus skaitymo aptarimui visą pamoką nurodo skiriančios keturios, dalį pamokos – 10, papildomojo ugdymo valandas panaudoja dvi, o aštuonios informantės su vaikais jų perskaitytas knygas aptaria pertraukų metu. Visos pamokos skirti individualaus skaitymo aptarimui, pasak informančių, neleidžia plati lietuvių kalbos programa. Tad dažniausiai individualaus skaitymo darbai integruojami į skyriaus apibendrinimo pamokas, įvairias literatūrinio lavinimo pamokų dalis, organizuojami po pamokų ar net pertraukų metu arba vyksta nesistemiškai.

Analizuojant tyrimo rezultatus individualaus skaitymo aptarimo pamokų organizavimo dažnumo aspektu, nustatyta, kad kartą per dvi savaites šias pamokas veda penkios mokytojos; kartą per mėnesį – devynios, kitus variantus nurodė 10 mokytojų. Išnagrinėjus *kitus būdus*, paaiškėjo, kad individualaus skaitymo aptarimo pamokų dažnumą lemia 1) mokinių noras ar nenoras; 2) ar lieka laiko pamokoje; 3) klasės lygis. Remiantis apibendrintais anketinės apklausos rezultatais, galima daryti prielaidą, kad beveik pusė pradinių klasių mokytojų sistemingai individualaus skaitymo aptarimo pamokų neorganizuoja.

Seniausias ir, matyt, populiariausias individualaus skaitymo apibendrinimo būdas – tai *aptarimas* siaurąja to žodžio prasme. Jo esmė – pasikeitimas nuomonėmis apie knygą, jei ją skaitė bent keli mokiniai iš klasės, arba savo įspūdžių / nuomonės pristatymas. Prieš aptarimą, t. y. dalijimąsi nuomonėmis, ne viena mokytoja siūlo raštu ar žodžiu atsakyti į orientacinius klausimus apie pagrindinį veikėją, jo vaidmenį, charakterio bruožus ir pan. Popietės metu galima siekti įvairių auklėjamųjų tikslų, jei nekeliama specifiniai reikalavimai. Popietėje gali būti viktorinos, konkurso, pokalbių, žaidimų elementų, todėl ji ypač tinka individualiam skaitymui aptarti.

K. B. Walsh (2001, p. 138) manymu, padedant vaikams tapti skaitytojais ir tikintis iš jų puikių rezultatų, būtina pateikti daug geros literatūros. Autorė ypač akcentuoja skaitymo balsu svarbą. Skaitydamas garsiai, mokytojas lavina vaiko klausymo ir supratinimo įgūdžius; žadina smalsumą; rodo mokiniams

teigiamą pavyzdį, kad šie, mėgdžiodami jį, stengtųsi sklandžiai skaityti ir kt. Kartu atkreipiamas dėmesys, kad mokytojas turėtų skaityti raiškiai, įvairiomis balso intonacijomis vaizduoti veikėjų charakterius; rinktis įvairių žanrų kūrinius: grožinę ir negrožinę literatūrą, poeziją, biografijas, dramos kūrinius, dienoraščius, žurnalus, iliustruotas ir tekstines knygas; parinkti įdomių ir jaudinančių knygų, kurios padės vaikams sukaupti dėmesį, lavins jų vaizduotę; pasirūpinti, kad skaitomą knygą vaikai galėtų gauti, jei panorėtų skaityti ją pats; skatinti perskaitytas knygas aptarti, kad vaikai neformaliai išreikštų nuomonę.

K. B. Walsh primena, kad mokytojai, kasdien skirdami laiko skaitymui balsu, grupiniam skaitymui balsu, turi palikti pakankamai laiko savarankiškam (individualiam) skaitymui. Savarankiškam skaitymui skirtas laikas – neatsiejama suderintos skaitymo programos dalis.

Taigi, tokiaame teoriniame kontekste siekta išsiaiškinti dažniausiai praktikoje taikomas individualaus skaitymo aptarimo formas (3 lentelė).

3 lentelė. Individualaus skaitymo aptarimo organizavimo formos

Savarankiško skaitymo organizavimo formos	Mokytojų skaičius, N = 24
Įprasčiausios pamokos	9
Viktorinos	6
Šventės	4
Kita	5

Skaitytojo ugdyimas – ilgas ir sudėtingas procesas. Skaitymas – daug valios ir pastangų iš mokinio ir mokytojo reikalaujantis aktas. Pastaruoju metu į gyvenimą veržiantis vizualinės ir elektroninės informacijos srautui, labai būtų vertingos kuo įvairesnės individualaus skaitymo apibendrinimo formos. Matyt, mokytojos stokoja laiko pasirūpinti metodine įvairove, gal ir žinių ne per daugiausia turi, kaip reiktų daryti, ir konkretaus uždegančio pavyzdžio nėra.

Vienas iš reikšmingiausių tyrimo klausimų – kaip mokytojos rekomenduoja skaitymui knygas. Apibendrinus atsakymus, paaiškėjo, kad dažniausiai mokiniai skatinami skaityti rengiant knygų parodėles (8), raiškiai skaitant ištrauką (6), su vaikais apžiūrint knygutes ir aptariant jų iliustracijas (5) ar tiesiog pateikiant skaitytinų knygų sąrašą (5).

K. Urba (2000, p. 16) samprotauja: Kaip šių dienų mokytojui suspėti sekti tokį gausų ir prieštaringą leidybos procesą? Kur šiandien recenzuojamos, anotuojamos vertingiausios knygos, skirtos tam tikro amžiaus vaikams? Gal mokytojai neįkalbinėja, nesiūlo vaikams skaityti dar ir dėl to, kad nėra tikri, ką turėtų labiausiai siūlyti? Mat, esant daug į jaunesniojo mokyklinio amžiaus skaitytoją orientuotų

perpasakojimų, perkūrimų, adaptavimų, gana sunku mokytojui rasti kiek įmanoma autentiškesnę, nesubanalintą knygą. Mokytojų atsakymuose niekur nepastebėjome vieno žymiausių dabartinių vaikų literatūros rašytojų Vytauto V. Landsbergio ir K. Kasperavičiaus nuotaikingų, neabejotinos meninės vertės tiek turinio, tiek iliustracijų atžvilgiu knygų. Taigi, kitas ne mažiau reikšmingas klausimas – į kokius kriterijus dažniausiai atsižvelgia mokytojos, rekomenduodamos mokiniams individualiam skaitymui knygas (4 lentelė).

4 lentelė. Knygų rekomendavimo mokiniams kriterijai

Kriterijus	Mokytojų skaičius, N = 24
Ištraukos, pateiktos pradinių klasių vadovėliuose	6
Skaitymo įgūdžiai	6
Vaiko pomėgiai, interesai	5
Vaiko amžius	5
Kita	2

Remiantis 4 lentelės iliustruojamais duomenimis, galima būtų daryti prielaidą, kad maždaug kas ketvirta pradinių klasių mokytoja, rekomenduodama individualiam skaitymui knygas, vadovaujasi vadovėlių tekstais. Tačiau, K. Urbos nuomone (2000, p. 15), toks individualiam skaitymui knygos parinkimo būdas ne visada tinkamas. Jo manymu, mokytojai turėtų būti labai atsargūs, nes dėl tam tikrų didaktinių uždavinių vadovėliuose pateikiamos ištraukos iš rimtosios klasikos, kurios tikrai nereiktų rekomenduoti pradinių klasių mokiniams skaityti ištiesai.

Kitas knygų parinkimo kriterijus – atsižvelgimas į mokinių amžių. Tai būtina sąlyga, tačiau vaikų literatūros specialistai vienos nuomonės neturi. V. Auryla klausia, ar apskritai yra pagrindo kalbėti apie abstrakčias, suniveliuotas amžiaus grupių ypatybes ir pagal tai skirstyti vaikų literatūrą (Auryla, 1993, p. 15). „Vientisojo“ meno šalininkai teigia, jog skaitytojų amžiaus ribų gradacijos išvis nėra. K. Urba mano, kad pradinių klasių mokinių skaitymo polarizacija susijusi su nevienodai įvaldyta skaitymo technika. Vieni ateina į mokyklą jau mokėdami gerai skaityti, kiti, ir ketvirtą klasę baigdami, dar klupčioja prie ilgesnio žodžio ar sunkesnio sakinio. Tokiam mokiniui problema gali būti jau vien tai, kad knyga per didelės apimties, per ilga, varginanti. Per anksti pasiūlyta knyga gali suformuoti nuomonę, kad skaityti išvis neįdomu, suformuoti priešišumą knygai (Urba, 2001, p. 40). Dažnai pradinukai renkasi knygas, rekomenduojamas šeštokams ar septintokams. Matyt, natūralu, jog yra ir bus vaikų, kurie aplenkia savo bendraamžius arba niekaip negali jų pasivyti.

Negalima neatkreipti dėmesio, kad siūlydamas vaikui knygą, mokytojos atsižvelgia ir į mokinių skaitymo įgūdžius, pomėgius ir interesus, šiuos kriterijus derindamos su vaiko amžiumi.

Aiškintasi, kaip mokiniai pristato individualiai perskaitytas knygas, t. y. kokiais būdais išsako savo reakciją į perskaitytą kūrinių. K. B. Walsh nuomone, geriausias atsakas į klausimą – prasmingos užduotys, kurias atlikdami pradinukai iš naujo apmąsto kūrinių, jį dar kartą visą / atskirus skyrius perskaito. Pasak minėtos mokslininkės, mokiniai gali atlikti tokius darbus:

- Išsakyti savo nuomonę, kas labiausiai knygoje patiko (knygos tema, pagrindinė mintis; personažas, jo charakterio bruožai ir / ar poelgiai ir t. t.).
- Įvertinti iliustracijas, lyginant su vaizdiniais, kilusiais knygos skaitymo metu.
- Atpasakoti labiausiai patikusius fragmentus.
- Iliustruoti knygos tekstą.
- Suvaidinti kūrinių ar jo ištrauką.
- Aprašyti požiūrį į kūrinių savo sąsiuvinyje.
- Surašyti įvykių seka, išrašyti kūrinių posakius, apibūdinančius siužetą.
- Sulankstyti popieriaus lapą į tris dalis ir kiekvienoje jų aprašyti: kaip prasidėjo įvykis, kas vyko viduryje, kuo baigėsi įvykis.
- Sudaryti veikėjų apibūdinančių savybių sąrašą (Walsh, 2001, p. 144).

Didaktų nuomone, skaitytą knygą aptarti gali visa klasė arba tik nedidelė grupė, galimas ir individualus aptarimas. Asmenišką požiūrį į kūrinių, kaip jo suvokimo pamatas, gali būti dvejopas: paremtas referentiniu skaitymu (kai mokinys iš teksto gauna informacijos ir žinių pagrindus) ir estetiniu skaitymu (kai skaitytojas patiria malonumą nuoširdžiai reaguodamas į tekstą). Mokytojo vaidmuo – suderinti asmenines nuomones ir paaiškinti svarbiausius teksto bruožus.

Anksčiau išdėstyti teoriniai dalykai buvo lyginti su anketos duomenimis. Nustatyta, kad *dažniausiai* piešti labiausiai patikusią vietą siūlo keturios informantės; iliustruoti visą kūrinių – viena; užrašyti knygos autorių, pavadinimą ir trumpai pristatyti kūrinių – penkios; tik įvardyti veikėjus – dvi; argumentuoti, kas patiko / nepatiko siūlo devynios; raiškiai skaityti ar papasakoti įdomiausią savarankiškai perskaitytos knygos vietą – trys informantės.

Dar vienas aktualus tyrimo klausimas – pradinukų motyvacijos skaityti knygas puoselėjimas. Kaip teigia psichologai, motyvacija – numanomi psichiniai procesai, kurie suteikia žmogui energijos, noro veikti, kreipia jo veiksmus, elgesį viena ar kita linkme. Motyvacija paaiškina, kas elgesį gali pastiprinti, orientuoti į tikslą. Jei norima, kad elgesys būtų dažnesnis, intensyvesnis, trukmę ilgiau, jį stipri-

nant reikia parinkti tokias paskatas, kurias mokinys vertina teigiamai. Tačiau motyvacija yra esmingoji, *vidinė*, ir neesmingoji, *išorinė*. D. S. Myers (2000, p. 426) žodžiais, „vidinė motyvacija – tai noras būti veiksmingam ir veikti dėl tos pačios veiklos. Išorinė motyvacija – tai siekis išorinio atlygio arba noras išvengti bausmės“.

N. L. Gage ir D. C. Berliner (1994, p. 282) mano, kad žmonėms motyvus įteigia ankstesnio savo paties arba stebimo modelio elgesio pasekmės. Nė vienas neskaito knygos be pastiprinimo. Skaitantysis, kuris tarytum remiasi vidiniais motyvais, iš tikrųjų yra išsiugdęs savęs pastiprinimo procesus, kurie yra kilę iš ankstesnio išorinio pastiprinimo. Iš pradžių vaikas skaitė draugiškai pritariant tėvams arba mokytojams – buvo pagirtas, apkabintas. Iš šio išorinio atpildo skaitantysis išsiugdė vidines paskatas, t. y. savęs pastiprinimą. Pagaliau pagyrimus pakeitė malonumas kalbėti apie perskaitytus dalykus. Motyvacija – esmingoji, vidinė, ir neesmingoji, išorinė, – veikia savivoką ir savybes. Vadinas, skaitymas bus efektyvus tik tada, kai pradinukas bus įvertintas, išklaudytas, pagirtas. Pradinių klasių mokiniams ypač būdingas viešumo, teisingumo ir noro būti pirmiems jausmas. Todėl, įvertindamos mokinio pastangas, mokytojos daro įvairias skaitymo kiekybės diagramas ir jas paviešina klasėje, taiko kitus motyvacinus veiksmus (5 lentelė).

5 lentelė. *Motyvacijos skaityti puoselėjimo būdai* (sudaryta pagal Kizienę, 2000)

Motyvacijos būdai	Mokytojų skaičius, N = 24
Informacijos apie skaitymo rezultatus paviešinimas	21
Pagyrimas individualiai žodžiu	20
Smalsumo ir vaizduotės žadinimas	15
Sėkmės pojūčio užtikrinimas	5
Atsižvelgimas į lūkesčius ir pageidavimus	2

Kaip matyti iš 5 lentelės, pagyrimas žodžiu ir informacijos apie individualaus skaitymo rezultatus paviešinimas yra populiariausi motyvacijos skaityti puoselėjimo būdai. Mokiniai turi matyti ir žinoti, ar daro pažangą, lyginant su kitais klasės mokinių skaitymo rezultatais. Ši grįžtamoji informacija turėtų būti gana optimali laiko intervalo aspektais. Pagyrimai žodžiu neturėtų būti per dažni, kad mokiniai neprarastų tam poreikio. Smalsumo ir vaizduotės žadinimas yra trumpalaikiai motyvacijos būdai, todėl, tyrimo dalyvių nuomone, jie virsta pastiprinamais kitiems motyvacijos variantams palaikyti. Sėkmės pojūtis skatina moksleivį intensyviau skaityti, rungtyniauti su kitais.

Remiantis informančių atsakymais, galima daryti prielaidą, kad pradinių klasių mokytojų netenkina esama individualaus skaitymo organizavimo situacija (individualaus skaitymo organizavimo procesu patenkintos 13, nelabai patenkintos – 11 apklaustųjų mokytojų). Tyrime dalyvavusios mokytojos nurodė priežastis, trukdančias individualaus skaitymo aptarimą organizuoti taip, kaip jos norėtų:

1. Pradinių klasių programoje individualaus skaitymo organizavimui neskirta vietos.
2. Plati literatūrinio lavinimo programa, ilgi ir sunkūs tekstai vadovėliuose neleidžia sutaupyti laiko individualaus skaitymo aptarimui, todėl tik gabesnieji mokiniai skaito savarankiškai.
3. Tėvai neragina vaikų skaityti namuose.
4. Vaikus sunku sudominti knyga, jie mieliau renka si televizijos laidas, kompiuterį.

Išvados

1. Individualaus skaitymo situacija šiandienos pradžios mokykloje tokia: pradinės mokyklos programa nepateikia savarankiško skaitymo organizavimo nuorodų ar rekomendacijų, todėl tvirtų vadovavimo savarankiškam skaitymui tradicijų neliko.
2. Remdamiesi programa, I–IV klasės lietuvių kalbos mokomosios medžiagos teminiais planais, mokytojai individualaus skaitymo aptarimui pamokų nenumato ir savo darbo planuose. Individualaus skaitymo organizavimas paliktas pačių mokytojų nuožiūrai.
3. Nemaža dalis tyrime dalyvavusių mokytojų siūlo mokiniams skaityti kūrinius, kurių ištraukos yra pradinių klasių vadovėliuose. Dėl tam tikrų didaktinių uždavinių vadovėliuose pateikiamos ištraukos iš sudėtingos klasikos, kurios pradinių klasių mokiniams nereikėtų siūlyti skaityti ištiesai.
4. Pirmoje klasėje mokinių skaitymo patirtis menka ir jie skaito trumpus kūrinius: pasakas, eilėraščius, apsakymėlius. Liaudies pasakose išsiskristalizavę ne tik etinės vertybės, bet ir svarbiausieji tipažai, siužetų schemas, kurių atpažinimas būtinas vėliau suvokiant sudėtingesnes kūrimo struktūras. Paveikslėlių knyga – ir dailės, ir literatūros kūrinys, mokantis sieti vaizdą ir žodį, padeda ugdyti vaizduotę, sieti nupieštą ir aprašytą

daiktą su realybe egzistuojančiu. Šio amžiaus vaikams gana artima eiliuota kūryba. Poezijos skaitymas sudarys pagrindą jos supratimui vėliau, ir pasaulio suvokimui, ir etinei laikysenai, ir kalbos jausmui. Ši patirtis bus didelis dvasios ir kalbos turtas, kalbinės praktikos, etikos normų ir poezijos esmės suvokimo pagrindas.

5. Pradinių klasių mokiniams ypač būdingas viešumo, teisingumo ir noro būti pirmiems jausmas, todėl siūloma fiksuoti individualaus skaitymo rezultatus viešai klasėje, kuriant įvairias diagramas, piešinius, nes taip mokiniai aktyvinami, skatinami lenktyniauti.

Literatūra

1. Aleksejeva O., Vinogradova T., 2000, Suaugusiojo vaidmuo ugdant vaiko, kaip skaitytojo, aktyvumą. *Žvirblių takas*. Nr. 6.
2. Bitinas B., 2000. *Ugdymo filosofija*. Vilnius.
3. Bukantienė J., 2000, Aktyvaus skaitytojo ugdymas šiandien. *Žvirblių takas*. Nr. 5.
4. Cullinan B. E., 1992, *Read to me. Raising kids who love to Read*. New York. Toronto. London. Auckland. Sydney.
5. Doidge N., 2007, The culturally modified brain. In N. Doidge (Ed.). *The brain that chagtes itself*. New York.
6. Gage N. L., Berliner D. C., 1994, *Pedagoginė psichologija*. Vilnius.
7. Kizienė J., 2000, Motyvacija ir motyvavimas. *Phare patirtis ir pamokos*. Vilnius.
8. Kruševičiūtė A., 2007, Knygos ir paaugliai. *Rubinaitis*. Prieiga per internetą: <<http://rubinaitis.lnb.lt/index.php?967714038>>.
9. Myers D. G., 2000, *Psichologija*. Kaunas.
10. Mozūraitė V., 2003, Kodėl knyga traukiasi iš vaiko laisvalaikio. *Gimtasis žodis*. Nr. 5.
11. Reuters B., 1996, Knyga – raktas į vidaus pasaulį. *Rubinaitis*. Prieiga per internetą: <<http://rubinaitis.lnb.lt/index.php?497648944>>.
12. Rimkutė E., 2008, *Mano knyga – vaikas. Agotos Šidlauskaitės gyvenimo ir psichologinės pedagoginės praktikos bruožai*. Vilniaus universiteto leidykla.
13. Šepkus L., 1982, *Vaikų literatūros pagrindai*. Vilnius.
14. Urba K., 2001, Skaitymo meilės pagrindai. *Rubinaitis*. Prieiga per internetą: <<http://rubinaitis.lnb.lt/index.php?-2045424488>>.
15. Walsh K. B., 2001, *Į vaiką orientuotų klasių kūrimas*. Vilnius.

SOME ISSUES RELATED TO INDIVIDUAL READING IN PRIMARY CLASSES

Laura Icikevičienė, Nijolė Bražienė

Summary

Recently primary school pupils' unwillingness to read is observed. They spend more time at computer and other means of electronic communication, which have negative impact on nervous system and function of brains. For these reasons the duration of attention becomes shorter and inability to concentrate appears. Meanwhile, the parameter of individuality requires developing spiritual and creative citizens of society. In this respect, fiction is very significant. Conscious motivation for reading as the basis for the education of a spiritual personality may be induced by purposively organised individual reading. Unfortunately, the Lithuanian language curriculum of primary education does not provide any references to organization of such reading, it does not provide for the lessons for the discussions of the read works and the actualization of reading motivation. This proves the relevance of the article.

The aim of the research is to find out the situation with individual reading as an optional element of a curriculum in primary classes. In this respect, the reasons for unwillingness to read of the pupils of primary classes are overviewed, the pupils' need for individual reading is explored, the genres of texts being read are determined, and primary class teachers' attitudes towards the organization of individual reading are explored.

Panoramic view of the execution of individual reading in primary education classes is determined on the grounds of the theoretical analysis of the publications of literary criticism and didactics, the overview of the readers' cards at libraries and by employing the questionnaire survey method.

Individual reading is not obligatory in primary classes, therefore the purposeful individual reading is not organised. The questions of its implementation are left to discretion of primary class teachers.

The teachers understand the importance of reading, thus they do not neglect it. However, most frequently the tasks for individual reading are episodically integrated into the lessons of summarising of the topics of a chapter of a textbook, sometimes such activity is organised after lessons or even during breaks. Thus non-obligatory individual reading leads to unsystematic, frequently formal, superficial and non-stimulating children's motivation to read fiction.

The results of the questionnaire for pupils have revealed that the interest in fiction and the need to read it declines every year while learning in primary classes. Only half of the respondents are the readers of school libraries. In addition, personal libraries are small and most often without recent publications. Pupils would like to get a piece of advice on what book to choose and they would like to have fiction books corners in their classrooms, etc.

The reason why teachers themselves are unable to name and offer the most current literature may be the fact that they fail to follow the intense and controversial process of publishing. In addition, it is doubtful whether the library had ordered the latest publications because of the lack of money. We may also presume that there is a lack of most valuable books dedicated to children of certain age groups, as well as book reviews, abstracts and the teachers do not suggest to read one or another book, because they are not certain on which books to offer. Maybe one of the main reasons is that teachers are not required to ensure a focused and coherent organization of individual reading.

Keywords: individual reading, 1–4 grade pupils, the reasons of unwillingness to read, reading motivation.

KAI KURIE INDIVIDUALAUS SKAITYMO PRADINĖSE KLASĖSE KLAUSIMAI

Laura Icikevičienė, Nijolė Bražienė

Santrauka

Pastaruoju metu pastebimas pradinė klasių mokinių nenoras skaityti – vis daugiau laiko praleidžiama prie kompiuterio ir kitų elektroninių komunikavimo priemonių, veikiančių nervų sistemą, pokyčius smegenyse. Dėl šių priežasčių sutrumpėja dėmesio trukmė, nebesugebama susikaupti. Tuo tarpu individualybės parametras reikalauja ugdyti dvasingus, kūrybingus visuomenės piliečius. Šiuo požiūriu reikšminga grožinė literatūra. Sąmoningą skaitymo motyvaciją, kaip dvasingos asmenybės lavinimo pagrindą, galėtų skatinti kryptingai organizuotas individualus skaitymas. Deja, pradinė klasių lietuvių kalbos programos nepateikia jokių nuorodų tokiam skaitymui organizuoti, nenumato atskirų pamokų perskaitytiems kūriniams aptarti ir skaitymo motyvacijai aktualizuoti. Tai apibrėžia šio straipsnio temos aktualumą ir problemišumą.

Tyrimo tikslas – išsiaiškinti individualaus skaitymo, kaip neprivalomo mokymo programos elemento, pradinėse klasėse situaciją. Šiuo aspektu apžvelgtos pradinė klasių mokinių nenoro skaityti priežastys, gilinta-

si į mokinių poreikį individualiam skaitymui, išsiaiškinti skaitomų tekstų žanrai, ištirtos pradinėjų klasių mokytojų nuostatos į individualaus skaitymo organizavimą.

Teorinės literatūrologų ir didaktų publikacijų analizės, mokyklos bibliotekų skaitytojų formuliarių peržiūros ir anketinės apklausos pagrindu išsiaiškintas individualaus skaitymo vykdymo pradinėse klasėse panoraminis vaizdas.

Pradinėse klasėse neprivalomas, todėl ir neorganizuojamas kryptingas individualus mokinių skaitymas. Jo puoselėjimo klausimai palikti pradinėjų klasių mokytojų nuožiūrai. Mokytojai, suprasdami skaitymo svarbą, nepalieka šio neprivalomo programinio elemento likimo valiai, tačiau dažniausiai individualaus skaitymo darbai epizodiškai integruojami į vadovėlio skyriaus temų apibendrinimo pamokas, kartais organizuojami po pamokų ar net pertraukų metu. Taigi, individualaus skaitymo neprivalomumo grįžtamoji kontrolė būna nesistemiška, dažnai formali ir paviršutiniška, nepuoselėjanti vaikų motyvacijos skaityti grožinę literatūrą.

Moksleivių anketinės apklausos rezultatai parodė, kad domėjimasis grožinės literatūros knyga, poreikis ją skaityti kiekvienais mokymosi pradinėje mokykloje metais mažėja. Tik pusė tyrimo dalyvių yra mokyklų bibliotekų skaitytojai. Asmeninės bibliotekėlės negausios, dažniausiai be naujausių leidinių. Mokiniai norėtų, kad kas jiems patartų, kokią knygą išsirinkti, kad klasėse būtų grožinės literatūros knygų kampeliai ir pan.

Priežastis, kodėl mokytojai patys negali įvardyti ir pasiūlyti naujausios literatūros gali būti ta, kad jie patys nespėja sekti gausaus ir prieštaringo leidybos proceso. Antra vertus, abejotina, kad naujausių knygų biblioteka bus užsakiusi dėl lėšų stokos. Neatmestina prielaida, kad stinga vertingiausių knygų, skirtų tam tikro amžiaus vaikams, recenzijų, anotacijų, ir mokytojai nesiūlo vaikams skaityti dėl to, kad nėra tikri, ką turėtų siūlyti. Gal viena pagrindinių priežasčių – iš mokytojų nereikalaujama kryptingai ir nuosekliai organizuoti individualų mokinių skaitymą.

Prasminiai žodžiai: individualus skaitymas, I–IV klasių mokiniai, nenoro skaityti priežastys, skaitymo motyvacija.

[iteikta 2011-05-23